

Miss Sophie

Op Oudejaarsavond lagen de Duitse tv-kijkers in een deuk over een bewerking van *Dinner for One* uit 1963, met in de hoofdrol len Angela Merkel als Miss Sophie en Nicolas Sarkozy als de butler die alle denkbeeldige gasten speelt om Miss Angela in dewaan te laten dat haar oude Europese vrienden nog steeds politiek in leven zijn. Het filmpje had de nieuwe titel 'De 90ste Eurotop of Euro's voor niemand' gekregen. Hoewel humor louterend kan werken in een periode van hoogspanning, is het maar de vraag of het lachen ons niet snel vergaet. In rap tempo is het illustere koor van 27 een Duet aan het worden, met slechts ondersteunende vocalen, zo lijkt het, voor de rest. Met verkiezingen in Frankrijk in het verschiet, komt 'the Single Voice', waar de EU al zo lang naar verlangd heeft, aardig dichtbij.

Inmiddels heeft alweer het zoveelste bilateraalte plaatsgevoeden tussen de twee in de aanloop naar, alweer, een moeder van alle toppen. Griekenland vertoont wederom tekenen van acute stress en de moed moet de trojka, die binnenkort weer polshoogte moet gaan nemen in Athene, zo langzamerhand in de schoenen zakken. De begrotingsunie die de EU naar

Duits voorbeeld uit de as moet doen herrijzen is nog in de maak, maar doet vermoeden dat goedschiks of kwaadschiks een ieder nu in de Duitse mal zal worden geperst. In die zin is de rol van Frankrijk opmerkelijk, omdat het moeilijk voor te stellen is dat ook zij zich gemakkelijk in de nieuwe mores zal schikken. Maar het zijn uitzonderlijke tijden.

Mal

De perikelen van de monetaire unie kunnen worden beschouwd als bijzondere omstandigheden die een even bijzondere aanpak en maatregelen vergen. Maar denken we verder, aan energie bijvoorbeeld, dan bekruipt me de gedachte of de Duitse 'Energiewende' niet de opmaat is naar ook daar een andere mal. Met enige jaloezie wordt in sommige kringen naar de nieuwe politieke consensus op energiegebied in Duitsland gekeken. Even opmerkelijk was het Duits-Franse voorstel voor meer overleg, afgeleend september, over de elektriciteitssector waar coördinatieproblemen op tafel moeten komen. Maar daar houdt de parallel voorlopig nog op. Vooralsnog moet de mal van de interne markt het gelijke speelveld bewaken.

Wegenkaart

Een mogelijk vehikel van een dergelijke ontwikkeling zou de wegenkaart 2050 moeten zijn. Deze pas geleden gepresenteerde communicatie van de Europese Commissie munt vooralsnog uit in vaagheid en voorzichtigheid. Immers, de brandstofmix van landen is een nationale bevoegdheid.

Toch zal door het aanscherpen van de CO₂-uitstootplafonds of eventuele voorschriften voor aandelen van duurzamere energiebronnen wel degelijk de nationale keuze van de nationale brandstofmix worden beïnvloed. Met de leidende rol van Duitsland in gedachten op het vlak van de eurocrisis, is het niet zo moeilijk voor te stellen dat de wegenkaartdiscussie ook in Duitse richting wordt getrokken. Het perspectief van een versnelde energieomwenteling zoals in Duitsland gepropageerd, lijkt aantrekkelijk, maar houdt tegelijkertijd weinig rekening met de specifieke kenmerken van de energie-economie van de andere EU-lidstaten. Het is niet één maat voor allen. De wegenkaart moest juist verschillende routes schetsen, waar een ieder een eigen weg kon uitstippelen naar het beoogde (zelfde) doel, passend bij de energie-economie van het land in kwestie.

Subsidiariteit

De beoogde benadering van de wegenkaart rust op het doelmatig inzetten van subsidiariteit om te komen tot een verduurzaming van de energie-economie. Subsidiariteit was vooral een belangrijk punt in de Europese Raad van voor de Eurocrisis. Het komt, vele Eurotoppen verder, over als een benadering die nog moeizaam past in de meer dwingende wijze van besturen anno nu. Het kan zijn dat de energiesector juist met rust gelaten zal worden om de soevereine zenuwen niet verder te tarten, maar een subsidierace ligt op de loer en er is al sprake van soms vervelende beleidsconcurrentie. Ook moet er

van alles uit de kast worden gehaald om bedrijven te dwingen te investeren in infrastructuur die kan voldoen aan de nieuwe systeemeisen en aan die van voorziings- en leveringszekerheid. Nu willen de zichtbare handen steeds weer aan de knoppen draaien om te zorgen dat de onzichtbare hand het juiste publieke resultaat heeft. Met 27 handen aan even zo vele knoppen gaat het niet lukken en in de sfeer van vandaag kan zo maar een dominant stel handen een zwengel aan het beleid gaan geven.

Parodie?

Voor relatief kleine open landen als Nederland bestaat een voorkeur voor het sturen vanuit Brussel in plaats van door een Duits-Franse tandem, omdat Nederland daar een institutionele stem heeft. Nederland heeft altijd zijn positie tussen de grote drie goed kunnen uitbaten. Ook op energiegebied speelde het Verenigd Koninkrijk in Nederland een belangrijke rol in de oriëntatie van het beleid en vormde het vaak een brug tussen de marktopvattingen elders op het continent. In de politieke verhoudingen anno 2012 wankelt die oude orde. In de parodie op *Dinner for One* zat Cameron als denkbeeldige gast aan tafel met reeds gecedeerde Europese leiders. Nederland zal de borst nat moeten maken om zijn rol te kunnen blijven spelen. Gelukkig Nieuwjaar!

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen. ■